

Het paradijs om de hoek

Een van mijn dromen is het runnen van een koffiehuis dat een toevluchtsoord is voor liefhebbers van de kunsten, onder wie natuurlijk ook schakers. Een koffiehuis dat toegankelijk is voor iedereen, behalve voor schreeuwers en fanatiekelingen van welke soort dan ook. Als naam van het koffiehuis heb ik voor ogen: "Het paradijs om de hoek", naar het gelijknamige boek van Mario Vargas Llosa. Voorbeelden die ik in mijn hoofd heb zijn het Haagse "Schaakhuis", het Katwijkse cafe "Boeien" en het historische schaak-koffiehuis "Café de la Régence". Aangevuld met een snuffje "Balie" misschien, maar dan zonder de pretentie van 'maatschappij- en cultuurvernieuwing'. In mijn droom is "het paradijs om de hoek" een kruising van een bruin cafe, een goede boekhandel, een oude bioscoop en een Frans kerkje. Een plek waar je een gesprek kunt voeren, maar waar je ook stil kunt zijn. Met goede koffie en op zijn tijd een biertje of een goed glas wijn. En ja, een plek waar schakers altijd welkom zijn ook al consumeren ze niets.

In oktober 2010 schreef ik een kort verslagje van een avondje schaken met vrienden in Lombok (Utrecht). Ik citeer er een kort stukje uit:

"Het eenvoudigste en meest elementaire menselijke streven is leven in vreugde", aldus Mario Vargas Llosa, de meest recente Nobelprijswinnaar voor de literatuur. Een avondje schaken past wel in dat streven, vind ik. Zo gezegd, zo gedaan. Op vrijdagavond 15 oktober 2010 ben ik met twee vrienden te vinden in een klein, onooglijk buurthuis in de Abel Tasmanlaan van de Utrechts wijk Lombok. Al meer dan tien jaar organiseert Pascal Boittin er eens in de maand een snelschaaktoernooi voor mensen in de wijk. Mijn vrienden en ik studeerden ooit in Utrecht. We weten de weg in Lombok, dus we kunnen meespelen, maar gasten van buiten zijn natuurlijk ook welkom. Pascal begroet ons vriendelijk en schrijft ons in. In het kleine groepje vaste deelnemers doen we mee alsof we nooit anders gedaan hebben. (...). Vrouwen zijn er niet. Utrechtse schakers hebben net als wij drieën lieve vrouwen. Ze verdienen de kost en met het schaken bemoeien ze zich niet. In het buurthuis is er koffie en bier en in de loop van de avond blijven de rokers steeds vaker binnen. Ik denk dat hier de laatste tien jaar niets veranderd is. Het is een avond waarop het kwaad bijna volledig afwezig is.

Dat was 2010. Café de la Régence kwam in mijn gedachten toen ik onlangs het prachtige boek van Leo Diepstraten "Vermaarde schaakcafé's en hun illustere gasten" (2004) weer eens opensloeg. Het verhaal gaat dat Robespierre in het Café de la Régence regelmatig schaakte. Na een nederlaag tegen een vermomde schaakster zou hij in 1793 het leven geschonken hebben aan haar ter dood veroordeelde man. De genade die hij toen verleende heeft niet verhinderd dat hij in 1794 voor zijn gruwelbewind zelf gestraft werd onder de guillotine. Naer verluidt met het gezicht naar boven.

Ik heb geen geld voor mijn "Paradijs om de hoek", maar in dromen is dat slechts een detail. Vargas Llosa vertelt in het begin van zijn roman waar de titel vandaan komt. Een Peruaans kinderspelletje gaat zo. Kinderen vragen elkaar: "Waar is het paradijs?", waarop lachend het antwoord volgt: "Het paradijs is om de hoek." Het zal geen toeval zijn dat het boek van Vargas Llosa gaat over een Franse feministe-utopiste (Flora Tristan) en haar net zo dromerige kleinzoon (Paul Gauguin). Ze hebben elkaar nooit gekend, maar zijn in dit meesterwerk van Llosa bijeengebracht.

Jan Willem Duijzer